

Kvalitetsøyeblikket:
Politiets bruk av oppsøkende metode
i forebygging av ungdomskriminalitet

en teoretisk oppgave

av

Bjørn Kristian Rasmussen

BACHELOROPPGAVE (OPPG300-O)

Politihøgskolen avd. Oslo

2012

Innholdsfortegnelse

1. INNLEDNING	3
1.1. BAKGRUNN OG PROBLEMSTILLING.....	3
<i>"Bør en politipatrulje bruke oppsøkende metode for å forebygge ungdomskriminalitet?"</i>	4
1.2. OPPGAVENS OPPBYGNING OG INTENSJON	5
2. METODE.....	6
2.1. METODEVALG.....	6
2.2. VALG OG INNSAMLING AV LITTERATUR.....	6
2.2.1. Politihøgskolens pensum.....	6
2.2.2. Litteraturanbefalinger fra Uteteamet i Drammen	6
2.2.3. Gatepatruljen ved Grønland politistasjon	7
2.3. HVORDAN ER LITTERATUREN BRUKT	7
2.4. BEGRENSNINGER I OPPGAVEN	8
2.4.1. Oppsøkende metode som utgangspunkt	8
2.4.2. Politiorientert problemløsning (POP)	8
2.4.3. Gatemekling	8
2.4.4. Alder.....	9
2.4.5. Metode.....	9
3. TEORI	10
3.1. UNGDOMSKRIMINALITET.....	10
3.1.1. Utviklingen i Norge.....	10
3.1.2. Unge gjengangere.....	11
3.2. OPPSØKENDE METODE.....	11
3.2.1. Metodens historie.....	11
3.2.2. Målgrupper	12
3.2.3. Oppsøkende arbeid i praksis.....	13
3.2.3. Formidling	16
4. DRØFTING.....	17
4.1. METODENS POTENSIALE FOR POLITIPATRULJER	17
4.1.1. Personorientert forebygging og krisens potensiale	17
4.1.2. Ungdom i sviktsonen.....	18
4.1.3. Trygghet og tillit – lokalorientert politiarbeid.....	18
4.2. OPPSØKENDE METODE I ET POLITIPERSPEKTIV.....	20
4.2.1. Rollekonflikt?	20
4.2.2. Er oppsøkende arbeid en mangelvare?.....	21

4.3. UØNSKEDE KONSEKVENSER	22
4.3.1. <i>Ungdom som samfunnsproblem</i>	22
4.3.2. <i>Oppsøkeren som avviksprodusent</i>	23
5. AVSLUTNING	24
5.1. OPPSUMMERING	24
5.2. KONKLUSJON	25
SELVVALGT PENSUM	26
BIBLIOGRAFI	27

1. Innledning

1.1. Bakgrunn og problemstilling

Temaet for denne oppgaven har blitt til over tid. Den første og mest betydningsfulle inspirasjonen var min eksterne hospitering ved Uteteamet i Drammen kommune. Denne hospiteringen ble gjennomført over de tre første ukene i 2011 som en del av praksisåret mitt ved Politihøgskolen.

Da hospiteringen startet hadde jeg hatt fire måneders praksis som uniformert politistudent, og hadde møtt flere ungdommer ute i bymiljøet. Disse møtene hadde ikke vært preget av særlig meningsfulle samtaler; de bestod ofte i å nikke anerkjennende, med platityder som ”hvordan går det?”. Overraskelsen var ikke stor da svarene jeg fikk tilbake var av samme kaliber.

I løpet av de fire første månedene med prøvesmaking av yrket mitt hadde jeg erfart følgende: Det kreves trening for å kunne føre en naturlig samtale mens man er ikledd en politiuniform. Man blir redd for å si de gale tingene. Å ikke prestere i samsvar med kravene man stiller til seg selv. Man vil gjerne presentere en betryggende fasade av sikkerhet og autoritet, mens man på innsiden er nysgjerrig, spent og ofte usikker på de stadig nye situasjoner man befinner seg i. Man avgrenser derfor samtalen, fordi man ikke vil bite over for mye, eller bevege seg for langt inn i ukjent territorium.

Noen av Uteteamets sentrale funksjoner er å kartlegge ungdomsmiljøer, identifisere enkeltindivider som trenger hjelp og deretter å sette disse individene i kontakt med den riktige del av det offentlige hjelpeapparatet. Dette gjøres ved å oppsøke ungdommene der de oppholder seg: i skolegården, på kjøpesentre, fritidsklubber, på gatehjørnene med videre. Man søker å opprette en dialog med ungdommen på et sted og et tidspunkt der de føler seg mest komfortable, og minst mulig som klienter.

Under hospiteringen fikk jeg delta på dette oppsøkende arbeidet. Kontrasten til ungdomsmøtene i politiuniform var stor. Jeg havnet ofte midt i en gruppe ungdom hvor hverdagslige emner som forelskelse, skolespørsmål og humor ble flettet sammen med mer alvorlige tema som frustrasjon over barnevern og rusavhengighet. Jeg hadde aldri trodd at jeg ville bli møtt med slik åpenhjertighet. Etter en stund lærte jeg navn, og ble invitert til å komme med mine tanker rundt noen av samtaleemnene. Jeg følte at tilliten vokste frem. Dette

til tross for (eller kanskje på grunn av?) at jeg fra starten av hadde fortalt hva jeg studerte og at ungdommene nok ville møte meg i uniform på gata om noen uker.

Jeg så Uteteamet fange opp flere unge mennesker som på en eller annen måte hadde problemer de følte de måtte skjule for sine omgivelsene: hjemløshet, spiseforstyrrelser og rusmisbruk for å nevne noen. Ønsket om å holde slike problemer skjult gjør det selvsagt vanskelig for nettverket rundt ungdommen å oppfatte at noe er galt, og kan føre til at hjelpen kommer for sent, eller ikke tas imot av den som trenger den. Jeg er av den oppfatning at mange av disse tilfellene ville ha blitt fanget opp mye senere eller ikke i det hele tatt dersom Uteteamet ikke hadde oppsøkt ungdommene.

Etter hospiteringen hos Uteteamet var avsluttet, gikk jeg tilbake til politipraksisplassen med nye øyne. Jeg begynte å trekke paralleller mellom oppsøkende sosialt arbeid og patruljerende politi. Selv om målsettingene var ulike fra Uteteamets i mange tilfeller, synes det klart for meg at de politifolkene som dyrket nysgjerrigheten i møtene sine med ungdommen fikk mye igjen for det. De oppsøkte ofte enkeltungdom eller grupper for å slå av en uformell prat, hvor det ble rom for å prate om det som kanskje rørte seg under overflaten. Og politiuniformen var ikke til hinder – den dannet heller et naturlig bakteppe for trygghet og tillit.

Jeg ønsker å lære litt mer om kunsten å jobbe oppsøkende, i håp om at det vil å øke kvaliteten på møtene med ungdom som politimann. Kan bruken av en slik metode hjelpe å forebygge ungdomskriminalitet? Dette oppsummeres til følgende problemstilling:

”Bør en politipatrulje bruke oppsøkende metode for å forebygge ungdomskriminalitet?”

1.2. Oppgavens oppbygning og intensjon

Oppgaven er teoretisk utformet, og søker svar på problemstillingen i relevant faglitteratur og forskning som foreligger. Det er derfor viktig å begrunne hvorfor jeg valgte denne metoden for å besvare spørsmålene i problemstillingen, drøfte mulige svakheter i fremgangsmåten og se kritisk på litteraturen jeg baserer meg på. Dette gjøres i metodedelen av oppgaven.

Problemstillingen inneholder to begreper: *oppsøkende metode* og *ungdomskriminalitet*. Det er nødvendig med en klar faglig forståelse av hva oppsøkende metode faktisk er før man kan drøfte bruken. Uttrykket ungdomskriminalitet slik det brukes i problemstillingen innbyr også til en nærmere definisjon. Disse emnene blir derfor omhandlet og videre avklart i teoridelen av oppgaven.

For å si noe om hvorvidt en politipatrulje bør bruke oppsøkende metode, vil det være vesentlig å drøfte noen mulige forbyggende effekter metoden kan ha på ungdomskriminaliteten. Oppgavens drøftingsdel tar for seg mulige forebyggende virkninger og uønskede konsekvenser politiets bruk av oppsøkende metode kan ha på målgruppen. Siden metoden i stor grad er utviklet og brukt av sosialarbeidere, må også se på forskjellen i roller, forutsetninger og målsettinger mellom sosialarbeideren og politimannen.

Oppgaven avsluttes med en oppsummering og ser deretter om spørsmålet som ble fremsatt i problemstillingen har blitt belyst tilstrekkelig til å trekke noen slutninger.

2. Metode

2.1. Metodevalg

Jeg har valgt å skrive en teoretisk oppgave, hvor jeg drøfter problemstillingen ut i fra eksisterende faglitteratur. Grunnen til at jeg valgte denne metoden er at omfanget av tilgjengelig faglitteratur stort, og det er tilsynelatende utgitt mye de siste 5-10 årene.

Jeg fikk er lite innblikk i noe litteratur under eksternehospiteringen ved Uteteamet i Drammen, og mer da jeg senere avla Gatepatruljen et besøk. Problemstillingen og emnene i oppgaven tok mye av sin form etter å ha lest dette materialet, og det er derfor rimelig at oppgaven bygger videre på dette utgangspunktet.

2.2. Valg og innsamling av litteratur

2.2.1. Politihøgskolens pensum

Oppgaven er utformet med tanke på å berøre noen målsettinger fra hovedområdene "Forebyggende oppgaver" og "Metode" ved Politihøgskolen. Sentrale føringer for disse hovedområdene fremgår av fagplanen for B3 i studieåret 2011/2012 (Politihøgskolen, 2011). De målene jeg har brukt som utgangspunkt i denne oppgaven er: "*Drøfte problemstillinger i forhold til forebygging av kriminalitet hos ungdom*", "*Drøfte konsekvenser av marginalisering, stigmatisering og utstøting*" (Politihøgskolen, p. 43) og "*anvende relevante forskningsmetoder og vitenskapssyn i egen bacheloroppgave*" (Politihøgskolen, p. 24). En del av litteraturen er derfor hentet fra politihøgskolens pensumtekster innen hovedområdene som relaterer seg til disse målene. Det vil si Ragnar Hauges tekst om stempeling og stigmatisering samt Elisabeth Myhre Lies bok "I forkant" med kapitlene om personorientert kriminalitetsforebygging og lokalorientert politiarbeid.

2.2.2. Litteraturanbefalinger fra Uteteamet i Drammen

Oppgaven skal også knyttes til selvopplevde hendelser eller generelle erfaringer fra praksisåret som politistudent. Jeg valgte som nevnt i del 1.1. å ta utgangspunkt i mine erfaringer fra Uteteamet i Drammens oppsøkende sosialarbeid med ungdom. Generelt er mitt inntrykk at fagbøkene utarbeidet for sosialarbeidere beskriver den oppsøkende metoden best. Deler av litteraturen brukt til denne oppgaven består derfor av bøker og tekster som ble anbefalt meg av de ansatte ved Uteteamet i Drammen.

Sentralt her står de to bøkene ”Ute – Inne” og ”Möten i mellanrummet”, samt NOU nr. 37 fra 1980 som utgjør et sentralt styringsdokument for oppsøkende barne- og ungdomsarbeid i Norge. I tillegg ble jeg henvist til en kronikk skrevet av utekontaktene Per Arne Skjeggstad og Tommy Huseby i 2005. Disse kildene har det til felles at de beskriver oppsøker-rollen på en god måte. Allikevel har de sosialarbeideres perspektiv, og jeg må derfor forsøke å tilpasse metoden til i politiets forutsetninger og mål. I tillegg til litteratur om ”faget” oppsøkende metode, leste jeg også endel rapporter og handlingsplaner utgitt av justis- og politidepartement. Mitt inntrykk var at disse publikasjonene som regel framstilte sentrale spørsmål og statistikk innen relevante tema på en meget god måte. Noen av dem er derfor brukt i utformingen av denne oppgaven.

2.2.3. Gatepatruljen ved Grønland politistasjon

Gatepatruljen er en spesialgruppe som ble opprettet i 2005 ved Grønland politistasjon. Hovedfokuset er rettet mot rusmisbruk blant ungdom under 18 år. Etter avtale med gruppeleder Geir Nerland fikk jeg bli med Gatepatruljen på en kveldsvakt i januar 2012. Hensikten var å få bedre innblikk begrepet ungdomskriminalitet, og se eksempler på politiets oppsøkende arbeid rettet mot ungdom.

Geir Nerland henviste meg til ferske trendrapporter om ungdomskriminalitet og unge gjengangere i Oslo, utarbeidet av SaLTo (Sammen lager vi et trygt Oslo). SaLTo er et samarbeidsprosjekt mellom Oslo kommune og Oslo politidistrikt med sikte på å forebygge barne- og ungdomskriminalitet.

For å se på trender i hele Norge har jeg også benyttet Justis- og politidepartementets nasjonale handlingsplan mot barne- og ungdomskriminalitet fra 2005 (Justis- og politidepartementet, 2009). Jeg har også tatt utgangspunkt i regjeringens kriminalitetsforebyggende handlingsplan for 2009-2012 kalt ”Gode krefter” for å se på hvilke krav som stilles til politietatsens forebyggende arbeid i dag. Jeg valgte å bruke disse handlingsplanene fordi de oppsummerer store mengder statistikk på en tydelig måte og knytter det opp mot nasjonale retningslinjer og mål.

2.3. Hvordan er litteraturen brukt

Som det fremgår i del 1.2., kan problemstillingen brytes ned i tre emner: virkninger, oppsøkende metode og ungdomskriminalitet. Litteraturen er likeledes innhentet fra tre forskjellige hold. Jeg bruker hovedsakelig pensum fra politihøgskolen som kilde når jeg

beskriver noen virkninger av politiets oppsøkende arbeid. Når jeg søker å beskrive den oppsøkende metoden tar jeg utgangspunkt i litteraturen henvist meg fra Uteteamet i Drammen. Videre henviser jeg til SaLTo rapportene og nasjonale handlingsplaner oversendt fra Gatepatruljen idet jeg behandler begrepet ungdomskriminalitet.

2.4. Begrensninger i oppgaven

2.4.1. Oppsøkende metode som utgangspunkt

Selv om jeg skulle forsøkt å beskrive hele potensialet som ligger i den oppsøkende metoden, ville dette falle langt utenfor formkravene i denne oppgaven. Jeg vil derfor snevre meg inn til den aktivt oppsøkende politipatruljen i møte med ungdom – den enkelte politibetjent som tør å etablere kontakt med de unge hun møter og klarer å skape en dialog med rom for både dagligdagse og mer alvorlige tema. Oppgaven kan således sees som en introduksjon til oppsøkende metode for ordenspolitifolk. Denne avgrensingen hjelper meg å holde fokus i emnevalg og sammenheng i argumentene.

2.4.2. Politiorientert problemløsning (POP)

Politiets bruk av oppsøkende arbeid kan ha mange bruksområder og målsettinger. Eksempler man kan tenke seg er oppsøkende arbeid som analyse- og innsamlingsverktøy i gjennomføringen av problemorientert politiarbeid prosjekter (POP-prosjekter). POP er del av pensumet i forebyggende oppgaver ved Politihøgskolen, og tiltenkt å være en helhetlig metode i politiets strategi for forbygge ungdomskriminalitet (Justis- og politidepartementet, 2005, pp. 11-12). Siden oppsøkende metode oftest vil utgjøre en liten del av et POP-prosjekt, vil det ikke være hensiktsmessig å gå nærmere inn på i denne sammenheng.

2.4.3. Gatemekling

Et annet element av oppsøkende virksomhet mot ungdom er gatemekling. Gatemekling kan starte med at politi eller andre profesjonelle i sitt arbeid identifiserer en konflikt blant enkeltungdom eller grupper. Fagpersonen kan da bruke sin opparbeidede tillit i ungdomsmiljøet til å veilede partene i å kunne løse konflikten gjennom kommunikasjon før den eskalerer til vold eller andre ulovlige handlinger. Gatemekling er en naturlig del av

politiets oppsøkende ungdomsarbeid. Det krever imidlertid ekstra kompetanse både i gjennomføringen av meklinger og i å kunne lære opp interessert ungdom til selv å bli gatemeklere. Jeg vil derfor ikke gå nærmere inn på gatemekling i denne oppgaven.

2.4.4. Alder

I rapportene som ligger til grunn for denne oppgaven defineres ungdomskriminalitet om straffbare handlinger begått av personer som er under 18 år på gjerningstidspunktet, og de rettes hovedsakelig mot denne aldersgruppen. Personer under 15 år er ikke strafferettslig ansvarlige, men begår likevel straffbare handlinger og er derfor inkludert fordi deres behov for oppfølging er minst like stort (SaLTo (Sammen lager vi et trygt Oslo), 2012, p. 7) (Justis- og politidepartementet, 2005, p. 4).

2.4.5. Metode

Den store mengden faglitteratur som er tilgjengelig innfor denne oppgavens problemstilling var som nevnt en av begrunnelsene for å skrive en teoretisk oppgave. Teori er alltid en forenkling av virkeligheten, og det er viktig å se hvilke svakheter og begrensninger som kan ligge i denne metoden.

Mengden tilgjengelig data er i seg selv en utfordring. Det er ikke mulig å inkludere all tilgjengelig litteratur, eller de ulike argumentene de presenterer i en samlet fremstilling. Valg må altså foretas, og gjøres av meg. Data er altså avhengig av hva som er i fokus, og andre forhold må velges bort (Johannessen, Christoffersen, & Tufte, 2012).

I utarbeidelsen av oppgaven må jeg også være bevisst mine tidligere erfaringer, kunnskap og meninger som vil påvirke hvor jeg retter fokuset og hvordan jeg tolker faglitteraturen jeg legger til grunn. Dette fenomenet omtales som forforståelse eller forståelseshorisonten, og er helt nødvendig for å danne mening ut av virkeligheten rundt oss.

3. Teori

3.1. Ungdomskriminalitet

3.1.1. Utviklingen i Norge

For å argumentere for en forebyggende innsats mot ungdomskriminalitet, er det nødvendig å få en oversikt over hvordan kriminalitet begått av unge arter seg i Norge i dag.

Justis- og politidepartementet publiserte i 2005 en handlingsplan for å håndtere barne- og ungdomskriminalitet (Justis- og politidepartementet, 2005). Denne planen skisserer ut i fra statistisk materiale noen nasjonale trender og utviklinger i ungdomskriminaliteten:

- Majoriteten av barn og unge er lovlidige og registreres ikke av politiet. Allikevel viser statistikken at et betydelig antall mindreårige hvert år begår lovbrudd.
- For overtredere under 15 år er mindre grove vinningslovbrudd og skadeverk de vanligste, og de uføres oftest sammen med jevnaldrende venner. I høyere aldersgrupper blir det vanligere å begå straffbare handlinger alene, og grovere overtredelser er mer utbredt.
- Antallet straffereaksjoner mot unge under 18 år steg med 39% mellom 1997 og 2003, mot 19% stigning i befolkningen sett under ett i samme tidsrom. Hoveddelen av økningen blant mindreårige skyldes narkotikalovbrudd.
- Gutter er overrepresentert i antallet kriminelle handlinger.

Det vises videre i handlingsplanen (Justis- og politidepartementet, 2005, p. 6) til SSBs rapport fra 2002 om innvandring og kriminalitet. Rapporten viser at blant gutter i alderen 15-17 år er det 77 straffede av 1000 ikke-vestlige innvandrere, mot 39 av 1000 etniske nordmenn. Også stigningen har vært større blant ikke-vestlig innvandrerungdom enn etnisk norske i samme årskull, både relativt til befolkningsveksten og i absolutte tall.

De mest sannsynlige årsakene til denne forskjellen påpekes å være belastende sosiale faktorer, høyere oppdagelsesrisiko og levekårsproblemer. I tillegg poengteres det at den registrerte kriminaliteten ikke er et nøyaktig mål på den faktiske kriminaliteten. Ut i fra dette siste punktet kan man argumentere at kriminalstatistikk også må sees som et mål på myndighetenes prioriteringer innen kriminalitetsbekjempelse og sosial kontroll.

3.1.2. Unge gjengangere

SaLTo utgav i år en trendrapport (SaLTo (Sammen lager vi et trygt Oslo), 2012) som søker å danne et bilde av kriminaliteten som begås av personer under 18 år i Oslo kommune. Det fremkommer av denne rapporten at noen få mindreårige lovbrøyttere står for en stor andel av den totale barne- og ungdomskriminaliteten som er registrert i Oslo. De under 18 år som er registrert med 4 eller flere straffbare forhold i løpet av ett år blir i rapporten definert som *unge gjengangere*.

De aller fleste unge gjengangerne er gutter, og majoriteten er norske statsborgere med ikke-norsk bakgrunn (altså at foreldrene har innvandret til landet) (SaLTo (Sammen lager vi et trygt Oslo), 2012, p. 5). Videre oppgis det at gjengangerne oppholder seg mye i bysentrum og at de er ofte tilknyttet hverandre i nettverk.

3.2. Oppsøkende metode

3.2.1. Metodens historie

I boka "Ute –Inne" sporer Arne Klyve og Henning Pedersen den oppsøkende metoden tilbake til 1865 og Frelsesarmeens arbeid i Londons fattige østkant (Andersson, et al., 2006). Det var også Frelsesarmeen som bragte praksisen med seg over til Norge i 1888. Denne formen for hjelp til vanskeligstilte samfunnsgrupper fra frivillige har siden tatt mange former, fra Kirkens bymisjon, til Fransiskushjelpen og Natteravnene.

Det profesjonelle oppsøkende arbeidet med ungdom startet i Norge i 1969. Denne våren startet de ansatte ved den nystiftede Uteseksjonen i Oslo sitt feltarbeid. Den største bekymringen var den voksende gruppen av unge mennesker som hadde forlatt sine lokale opphavssteder og var "på drift" i Oslos sentrumsstrøk. Mange ble intravenøse rusmisbrukere, så det første oppsøkende arbeidet rettet seg mot denne gruppen (Andersson, et al., 2006). I oppstarten fantes det svært få rammer for dette arbeidet. Men etter hvert som utekontakter ble etablert i andre byer i Norge utover 70-tallet, økte behovet for felles retningslinjer.

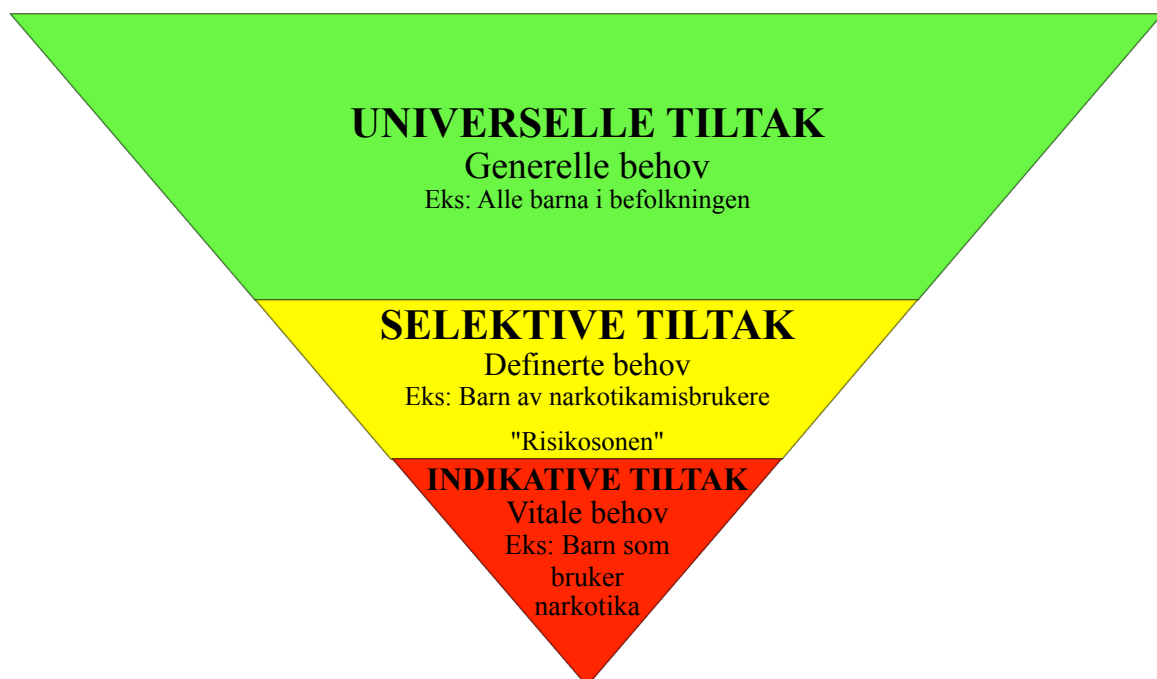
Metoden fikk disse retningslinjene i 1980, da Sosialdepartementet utga NOU nr. 37 om oppsøkende barne- og ungdomsarbeid (Norges offentlige utredninger, 1980). Metodens videre

utvikling skjedde gjennom voksende omfang av faglitteratur, egenskolering og utvekslinger i form av konferanser på regionalt og nasjonalt nivå (Andersson, et al., 2006, p. 25).

3.2.2. Målgrupper

Som nevnt rettet det oppsøkende arbeidet seg i starten mot de tyngste narkotikamisbrukerne. Klyve og Pedersen skriver at dette gav et innsyn i de mest belastede rusmiljøene, og samtidig posisjonerte utekontaktene til å fange opp unge mennesker som beveget seg i periferien av miljøene og var i ferd med å falle inn (Andersson, et al., 2006, pp. 24-25). NOU 1980:37 konstaterer at det er vanskelig å definere en klar målgruppe for det oppsøkende arbeidet; aldersmessig ligger flertallet mellom 15 og 23 år, men med adskillig spredning. Videre spesifiseres det at hovedinnsatsen bør rettes mot de yngste aldersgruppene (Norges offentlige utredninger, 1980, p. 7).

Arne Klyve (Andersson, et al., 2006, pp. 77-79) redegjør for en tredelt inndeling av forbyggende tiltak etter hvor spesifikke de er og hvor akutt behov målgruppen har for hjelp. I et grovt overslag sier han at 85-90 % av ungdommen klarer seg bra og ligger i gruppen for universelle tiltak. Det er viktig for oppsøkere å ha kontakter med denne gruppen også, fordi det holder terskelen lav. I figuren under kan man tenke seg at man må ”jobbe gjennom” den største gruppen (grønn) for å komme ned til de mer utsatte ungdommene, de resterende 10-15 % som ligger i risikozonen (gul) eller allerede har utviklet problematferd (rød):

Klyve bruker natthjem, rusmottak og legeassistert rehabilitering som eksempler på indikative tiltak innen rusfeltet. Slike tiltak kan fri opp det oppsøkende sosiale arbeidet til å drive mer selektiv forebygging. Ungdom i risikozonen utgjør altså kjernen i utekontaktens målgruppe, selv om man fortsatt kan foreta indikative tiltak overfor ungdom som ikke får dekket sine vitale behov av andre aktører (Andersson, et al., 2006, pp. 26 og 78-79).

3.2.3. Oppsøkende arbeid i praksis

3.2.3.1. Prinsipper

Malin Andersson er en svensk sosionom med flere års felterfaring med oppsøkende arbeid i Jönköping og Göteborg. I boken "Möten i mellanrummet" (Ander, Andersson, Jordevik, & Annukka, 2005) legger hun frem noen viktige prinsipper for den oppsøkende metoden:

- Frivillighet: Kontakten som opprettes må være basert på frivillighet fra ungdommens side. Dersom de ikke ønsker dialog, må man respektere dette. Gjør det heller klart at ungdommen kan ta kontakt på et senere tidspunkt dersom ønskelig.
- Kontinuitet: Man må oppsøke risikomiljø og tilholdssteder jevnlig for å danne seg et mest mulig oppdatert og sannferdig bilde av situasjonen. Det kan også bidra til å normalisere oppsøkerens tilstedeværelse blant ungdommene.
- Langsiktighet: Tillit og fortrolighet tar tid å bygge opp. Man må ikke trekke for stor veksler på bekjenskaper for tidlig, eller se etter "raske løsninger".
- Helhetssyn: Ingen ønsker å defineres utfra én karakteristik; det er viktig å ikke overfokuserer på for eksempel rusmisbruk, men kunne se på og diskutere andre forhold samtidig.

En slik strategi gir oss et utgangspunkt, men før de noen meningsfulle samtaler kan finne sted må man altså mestre den første utfordringen i ethvert møte: kontaktetableringen.

3.2.3.2. Kvalitetsøyeblikket: å etablere god kontakt

Som jeg beskrev i innledningen, kan det være vanskelig å starte opp en samtale med et fremmed menneske man tilsynelatende har lite til felles med. Faktorene som spiller inn er like mangeartede som personlighetene involvert. Børge Erdal beskriver i boken "Ute – Inne" (Andersson, et al., 2006) noen retningslinjer som kan lede oss inn i samtaler på en god måte:

- Introdusere sine hensikter tidlig: De som kontaktes kan ganske raskt lure hvorfor akkurat de ble valgt ut. Hvis de ikke tidlig får en forklaring på dette, kan det føre til misforståelse og avvisning.
- Hilseritualer: Håndhilsning er en god måte å både innlede og avslutte et en samtale på. Det etablerer passende formell og profesjonell avstand, samtidig som det gir en naturlig måte å stille seg litt nærmere og kroppskontakten kan gi bedre innsyn i vedkommendes tilstand. Navneutveksling vil også være naturlig i denne forbindelse.
- Etabler først kontakt med flere i en gruppe: Dersom man tidlig retter all oppmerksomhet mot de ungdommene som har store problemer, gir det signal om at terskelen for å prate sammen er høy. Ofte er det andre forhold som ikke er umiddelbart synlige for en utenforstående; derfor er det viktig å holde fokuset bredt i starten.
- Ulike tilnærminger til møtet: Grunnene til at man ønsker å etablere kontakt kan tredeles:
 - Generell tilnærming: Man har ingen definerte mål med samtalen, annet enn å informere om at man er tilgjengelig for å høre på det ungdommen ønsker å prate om.
 - Kontekstuell tilnærming: Kontakten begrunnes i at man møter ungdommen på et sted eller på en tid som kan gi grunn til bekymring. Eksempelvis steder kjent for narkotikaomsetning, eller på kjøpesenteret tidlig på en skoledag.
 - Individuell tilnærming: Ønsker å prate med enkeltpersoner på bakgrunn av konkrete observasjoner eller opplysninger, eksempelvis symptomer på rusmisbruk, bekymringsmeldinger fra omgangskrets eller andre.

Etter man har oppnådd en kontakt med ungdommene, kan man starte å avklare hvilke behov de har, og formidle den hjelpen som trengs.

3.2.3.3. Hva skal man se etter? Risiko- og beskyttelsesfaktorer

Man kan se på utviklingen av kriminell atferd hos barn og unge i lys av ulike faktorer knyttet til personen selv, de som har omsorgsansvaret eller i nærmiljøet rundt personen. Forsker

Øyvind Kvello har i Justisdepartementets handlingsplan fra 2005 compilert en oversikt over de mest sentrale av disse faktorene (Justis- og politidepartementet, 2005, pp. 27-28). Disse faktorene kan danne et godt faglig grunnlag for oppsøkerens kartlegging av ungdommens behov:

Risikofaktorer

Risikofaktorer knyttet til barnet	Risikofaktorer knyttet til omsorgspersoner	Risikofaktorer knyttet til nærmiljøet
<ul style="list-style-type: none"> • Vanskelig temperamentsstil (inkluderer høyt aggresjonsnivå) • Lave intellektuelle evner • Utrygg tilknytning til primære omsorgspersoner • ADHD kombinert med moderate eller alvorlige adferdsvansker (men også hyperaktivitet og impulsivitet alene) • Språkvansker (svake begrepsdannende evner, sen språkutvikling samt lese- og skrivevansker) • Rusmiddelmisbruk 	<ul style="list-style-type: none"> • Streng og gjennomgripende inkonsistent oppdragelsesstil • Lite tilsyn med barnet når det er borte fra hjemmet • Svake følelsesmessige bånd til barna • Fysisk mishandling av barnet og/eller vold mellom foresatte • Moderate eller alvorlige psykiske vansker hvor omsorgspersoner ikke makter å skåne barnet sitt og preges av svak sosial fungering • Lave intellektuelle evner • Foresatte som selv har vokst opp med mishandling/omsorgssvikt • Rusmiddelmisbruk • Kriminalitet • Alvorlige og langvarige samlivskonflikter mellom foresatte • Foresatte som er svakt sosialt integrert i samfunnet • Relativ fattigdom og levekårsproblemer 	<ul style="list-style-type: none"> • Høy eksponering overfor legale, men ofte illegale rusmidler • Seksuelle overgrep (kan også skje innenfor nær familie) • Antisosiale venner og kontakt med kriminelle gjenger • Vansker med å etablere gjensidige, langvarige vennskap til andre barn leder til at de med sosiale vansker ofte omgås hverandre, med forsterking av den antisosiale atferden

Øyvind Kvello, NTNU, 2005

Beskyttelsesfaktorer

Beskyttelsesfaktorer knyttet til barnet	Beskyttelsesfaktorer knyttet til omsorgspersoner	Beskyttelsesfaktorer knyttet til nærmiljøet
<ul style="list-style-type: none"> • Lett temperamentsstil • Vanlige og gode intellektuelle evner • Trygg tilknytning til primære omsorgspersoner • God impuls kontroll • God følelsesregulering • Lite eller moderat spenningsøkende • Er i arbeid eller går på skolen og tilpasser seg disse systemene • Har en innstilling til og handler i tråd med majoritetskulturens verdier og normer • Gode sosiale ferdigheter og problemløsningssevne som inkluderer evne til å inngå i gjensidighet i et fellesskap med andre • Venner som ikke er kriminelle eller har minst ett gjensidig vennskap med en jevnaldrende som ikke har moderate eller alvorlige atferdsvansker • Ser sitt liv som meningsfullt og har framtidsoptimisme • Normal omgang med alkohol og ikke bruk av illegale rusmidler 	<ul style="list-style-type: none"> • Omsorgspersoner som viser høy grad av varme og evne til grensesetting (har oversikt over hvor barnet eller den unge er, og hva det holder på med) • Omsorgspersoner som har integrert samfunnets sentrale verdier og normer, og som ved sin innstilling og handling støtter opp om disse • Omsorgspersoner med god psykososial tilpasning • At barnet eller den unge har en stabil, varm og harmonisk relasjon til minst én av omsorgspersonene (alternativt en annen voksenperson) 	<ul style="list-style-type: none"> • Moderat grad av positiv sosial kontroll i ordinære boområder • Høy grad av positiv sosial kontroll i belastede boområder (et nærmiljø som "bryr seg") • Lite kriminalitet i nærmiljøet • En skole som gir den enkelte mulighet til å utvikle sin kompetanse og som mestrer atferdsvansker • God inkludering av elevmangfoldet • Medlemmene i det sosiale nettverket slutter seg til de mest sentrale verdier og normer i samfunnet

Øyvind Kvello, NTNU, 2005

3.2.3. Formidling

3.2.3.1. En guide til hjelpeapparatet

En grunnforutsetning for å kunne drive oppsøkende arbeid er å ikke bli for involvert med saksbehandling. Hensikten er jo at oppsøkende arbeid primært skal foregå ”i felten”. Erdal skriver også at den oppsøkende tjenestens rolle er å identifisere hjelpetrengende unge tidlig, og formidle dem til egnede hjelpetiltak (Andersson, et al., 2006, p. 161). Selve hjelpen skal altså andre stå for – formidlingsrollen søker å minske avstanden mellom hjelperne og trengende.

For å være en effektiv formidler må man ha kunnskap om hvilke ressurser som er tilgjengelige. Før man starter det oppsøkende arbeidet bør man altså sette seg inn i hvilke ulike tjenester og tilbud som finnes, og hvilke krav disse stiller til brukerne. Erdal påpeker også hvor viktig det er for oppsøkende tjenester å varsle hjelperessursene i tilfeller der disse ikke fungerer tilfredsstillende (2006, p. 161). Dette fordrer altså et godt samarbeidsforhold mellom oppsøkende tjenester og de ulike tjenestetilbyderne, med tydelige roller, forventninger og gjensidig respekt.

3.2.3.1. Over og under 18 år

Selv om oppsøkende arbeid har frivillighet som premiss (jf. punkt 3.2.3.1), kan en samtale med en ungdom avdekke forhold som i ytterste fall kan medføre en varslingsplikt til barnevern med påfølgende iverksetting av tvangstiltak. Barnevernsloven gir anledning til å benytte tvang for å sikre ungdommens beste frem til fylte 18 år; deretter kan tiltak kun iverksettes etter samtykke fra ungdommen selv, senest til fylte 23 år. Dersom ungdommen er nært sin 18 årsdag, vil dette derfor spille inn i vurderingen av hvilke tiltak som er tilgjengelige og hvor snart de må eventuelt må iverksettes (Andersson, et al., 2006, pp. 143-144).

4. Drøfting

4.1. Metodens potensiale for politipatruljer

4.1.1. Personorientert forebygging og krisens potensiale

Elisabeth Myhre Lie sorterer politiets oppsøkende ungdomsarbeid under det hun kaller *personorientert kriminalitetsforebygging*. Hun introduserer begrepet som følger (Myhre Lie, 2011, p. 61):

Politiets personorienterte forebygging handler altså om å få oversikt over ungdomsmiljøer og identifisere de ungdommene som står i fare for å utvikle eller har utviklet problematferd knyttet til kriminalitet. I dette ligger for eksempel politiets oppsøkende arbeid i ungdomsmiljøene, kontaktetablering og relasjonsbygging med ungdom i risikozonen.

Myhre Lie påpeker at politiet i mange tilfeller er den første offentlige instans som involveres når en hendelse inntreffer som oppfattes av en enkelt ungdom, ungdommens omgangskrets eller familie som en krise (Myhre Lie, 2011). Det viktigste er at hendelsen oppfattes av ungdommen selv som ekstraordinær – jenta som har nasket flere ganger, men blir tatt på fersken for første gang. Eller 16-åringen som har eksperimentert litt med narkotika, men som setter seg på mopeden og blir stanset av politiet.

Det er i slike kriser at ungdommen kan være mest rede for å erkjenne at de har et problem, og selv føle behovet for hjelp. Politiet har da i dette møtet med ungdommen mulighet til å kombinere det som Myhre Lie referer til som grensesetting og inkluderingsstrategier (2011, p. 119). Grensesettingen kan være de tradisjonelle politiltakene som irettesetting og etterforskning, som markerer for ungdommen at atferden hans er uakseptabel. Samtidig kombineres dette med inkluderingsstrategier, som innebærer å bygge opp ungdommens mulighet til selv å søke en positiv endring. Her kommer formidlingsdelen av den oppsøkende metoden inn (se punkt 3.2.3). Ved å utnytte krisens potensiale, kan politiet stå en større sjanse til å sette dem i kontakt med et hjelpeapparat som ungdommen selv er motivert for å bruke.

4.1.2. Ungdom i sviktsonen

”Når ungdom i sviktsonen vokser seg store fyller de nærmest statistikken på rusmisbruk og volds- og vinningskriminalitet helt på egen hånd. På dette vis påfører de samfunnet enorme kostnader, og sine nærmeste store sorger” (Skjeggestad & Huseby, 2005)

Per Arne Skjeggestad og Tommy Huseby har begge vært ledere i landsforeningen for utekontakter (LOSU), og publiserte i 2005 en kronikk om samfunnets behandling av rusmisbruk. Her retter de et kritisk blikk på paradokset at staten bruker enorme ressurser på å behandle den delen av befolkningen som allerede har utviklet rusproblemer (indikative tiltak) sammenlignet med midlene som avses til innsats der misbruket oppstår (selektive tiltak).

Sviktsonen er et posisjon ungdommen befinner seg i enten sosialt eller tidsmessig der behovet for hjelp er uforholdsmessig mye større enn tilgangen. Skjeggestad og Huseby bruker flere erfaringer fra sitt arbeid med risikoutsatt ungdom for å eksemplifisere dette. Et barnevern som gir opp de mest belastede ungdommene når de er i ferd med å nå myndighetsalder, fordi ungdommen selv oftest kutter all kontakt straks de får valget lagt i egne hender.

Sosialtjenesten, som i teorien skal overta etter barnevernet når ungdommen fyller 18, har hovedfokuset på brukere med et klart definert og fullt utviklet rusproblem. Ungdommen får altså ikke konkret oppfølging før de har et dokumentert rusmisbruk, som oftest noen harde år senere.

I denne avgrunnen som skapes i avstanden mellom de offentlige hjelpeinstansene finner den oppsøkende virksomheten en viktig rolle – å fange opp disse ungdommene i sviktsonen. Og for å gjøre det må man oppsøke dem der de oppholder seg.

4.1.3. Trygghet og tillit – lokalorientert politiarbeid

”En viktig del av politiets oppsøkende virksomhet i lokalsamfunnet bør være knyttet til å ta kontakt med publikum, selv når det ikke har skjedd noe spesielt på forhånd”

(Myhre Lie, 2011, p. 191)

Elisabeth Myhre Lie ser på politiet som en integrert del av et lokalsamfunn under kapitlet kalt *lokalorientert politiarbeid* (Myhre Lie, 2011). Hun peker på at politiet må evne å ha kontakt med publikum også når det ikke er noen galt på ferde. Dette innebærer mer enn å bare

rusle gatelangs og være synlig i uniform, men å aktivt oppsøke enkeltpersoner eller mindre grupper og slå av en uformell prat. Hun omtaler dette som å ”bygge tillit i fredstid” (Myhre Lie, 2011, p. 192). Parallellen til den oppsøkende metoden er åpenbar.

Å bygge tillit i fredstid kan medføre flere fordeler, skriver Lie. Grupper som normalt har et anstrengt og distansert forhold til politiet får muligheten til møter der politiet ikke er ”ute etter å ta dem”. Det kan sikre at disse gruppene trosser tidligere skepsis og selv velger å kontakte politiet når de føler behov for det. En positiv bieffekt av dette kan bli at politiet får nyttig informasjon fra deler av publikum de tradisjonelt ikke har fått informasjon fra (Myhre Lie, 2011).

Denne opparbeidede tilliten til politiet kan i visse sammenhenger fungere som en konfliktløser. I miljøer som begår mye kriminalitet, deriblant ungdomsmiljøer, er tilliten til politiet særlig viktig. Dette er fordi slik miljø ofte ser seg selv som adskilte fra det resten av samfunnet og dets normer. Ved å forkaste disse normene, mister slike miljø viktige konfliktdeppingsmekanismer, og konflikter som oppstår kan eskalere ukontrollert og med svært uheldige konsekvenser for alle (Myhre Lie, 2011).

Det vil i denne sammenheng være viktig å poengtere noen erfaringer som presenteres i ”En god dag på jobben”, som er en evalueringsrapport av prosjektet ”Trygghet og tillit. Politiets arbeid i et multietnisk samfunn”. Prosjektet ble gjennomført i fire distrikt og et særorgan i politiet i perioden 2008-2010 med felles målsetning om å bedre innvandrerbefolkningens tillit til politiet. I evalueringen refereres det til flere studier som viser at å bare øke antallet møter mellom politiet og befolkningen på alene ikke hadde positiv endring i tilliten til etaten. Det er *kvaliteten* i møtene som er den avgjørende faktor (Egge, Berg, & Johansen, 2010).

4.2. Oppsøkende metode i et politiperspektiv

4.2.1. Rollekonflikt?

”I motsetning til andre etater arbeider ikke politiet med de dypereliggende årsakene til kriminaliteten, men i stedet med symptomer som skoleopposisjon, regel og lovbrudd, rusbruk og annen problematferd.” (Myhre Lie, 2011, p. 60)

Vi har i det foregående gjennomgått hovedtrekk ved den oppsøkende metoden ved å ta utgangspunkt i fagtekster utarbeidet av, og til dels for, barne- og ungdomsarbeidere. Barnevernsloven og FNs barnekonvensjon forplikter dem å handle i hensyn til barnets beste. Politiet fyller en tilsvarende viktig rolle, nemlig å ivareta samfunnets sikkerhet ved å verne mot og etterforske lovbrudd. Disse funksjonene overlapper langt på vei, men kan i noen tilfeller komme i konflikt. Vi har jo tidligere beskrevet ungdomskriminaliteten, hvor unge lovbrøyttere i noen tilfeller utgjør en trussel mot allmennhetens velferd. Kan politiet jobbe oppsøkende i ungdomsmiljøer den ene dagen, for så å foreta arrestasjoner i det samme miljøet dagen etter?

Elisabeth Myhre Lie argumenterer for at den tverrfaglige forebyggingen mot ungdomskriminalitet kan styrkes ved å anerkjenne slike motsetninger som nødvendige (Myhre Lie, 2011). Hun skriver at i situasjoner hvor et barn gjør seg skyldig i straffbare handlinger som setter andre i fare, må politiet forta en helhetsvurdering som kanskje setter ofre og oppklaring av lovbruddet før hensynet til gjerningsperson, selv om denne er mindreårig. Dette kan for eksempel gå mot barnevernets ønsker for barnet. Men det er ikke et mål i seg selv at politiet alltid skal være enige med samarbeidsaktører i forebyggingsarbeidet. Slik uenighet kan tydeliggjøre roller, forventninger og plikter blant aktørene og føre til bedre samarbeid, skriver hun (2011, pp. 86-87).

Politiets forpliktelse til å samhandle med andre relevante myndigheter og organisasjoner for å løse sine pålagte oppgaver fremgår klart i politiloven § 2, punkt 6. Stortingsmelding nr. 42 fra 2005 beskriver politiets oppgaver i forebyggingen av kriminalitet slik:

“Politiets forebyggende virksomhet skal være kunnskapsstyrt og målrettet på grunnlag av analyse og kartlegging (...) En type tiltak er oppsøkende og informativ virksomhet alene eller i samarbeid med andre aktører (...)” (Justis- og politidepartementet, 2004-2005, p. 37)

Politiet bør altså bruke sin tilstedeværelse ute blant ungdomsmiljøene til kartlegging og oppfølging. Politiet kan også samarbeide der dette er hensiktsmessig og forsvarlig, så lenge man er tydelig i sin rolle i møte med både medaktører og de ungdommene de møter.

4.2.2. Er oppsøkende arbeid en mangelvare?

Henning Pedersen ser i boka "Ute – Inne" på utbredelsen av oppsøkende virksomheter i Norge (Andersson, et al., 2006). Den nyeste kartleggingen han legger til grunn ble gjennomført i 2004 av Rusmiddeletaten som en spørreundersøkelse til kommuneledelsene. Jeg har ikke avdekket nyere nasjonale kartlegginger i arbeidet med denne oppgaven. Noen av hovedtrekkene Pedersen viser til er at oppsøkende virksomhet de siste årene har utgjort 1-2 årsverk i kommunene der det finnes. Unntaket er de større byene som stabilt har dedikert flere stillinger til denne funksjonen, ofte fordelt på bydeler. Samtlige 434 kommuner ble spurt, 273 besvarte og 87 av kommunene eller bydelene oppgav at de drev ulike former for oppsøkende sosialt arbeid. 129 kommuner oppgav at de ikke hadde noen oppsøkende virksomhet eller planla å starte med det. Det registreres i undersøkelsen en økning fra 1991 i antall kommuner som allerede har startet eller vurderer å starte oppsøkende arbeid.

De fleste kommuner har altså små oppsøkende virksomheter som er avhengig av tett samarbeid med andre etater og faggrupper for å nå sine mål, og flere har ingen organisert oppsøkende virksomhet overhodet (Andersson, et al., 2006). Som tidligere nevnt, kan oppsøkende virksomhet inngå i politiets kriminalitetsforebygging (jf. punkt 4.2.1.). Det vil si at det mange steder i landet tilfaller politiet alene å bruke oppsøkende metode, eller at man kan tilføre små oppsøkende virksomheter sårt trengt støtte.

4.3. Uønskede konsekvenser

Jeg har til nå primært sett på nytteverdier en politipatrulje kan ha av å bruke oppsøkende metode for å forebygge ungdomskriminalitet. Det finnes imidlertid noen sentrale ankepunkter ved å jobbe oppsøkende, særlig dersom man gjør det som politibetjent. Videre følger en redegjørelse for hvorfor oppsøkende metode kan få uønskede konsekvenser.

4.3.1. Ungdom som samfunnsproblem

Vi har sett på at ungdomskriminalitet utgjør en betydelig del av kriminalitetsbildet. Samtidig er det kun lite et mindretall av disse ungdommene som er gjengangere står bak mye av den totale ungdomskriminaliteten (Jf. punkt 3.1). Birgitta Ander viser til boken ”Ungdom som samhällsproblem”, hvor forfatterne hevder at det slett ikke er sikkert at ungdommers problemer utvikler seg hierarkisk – at den mindre alvorlige overtredelsen leder til en mer alvorlig overtredelse senere i utviklingen. Mange ungdom vokser fra seg kriminelle vaner og begynner å se på dem som barnestreker, skriver hun (Ander, Andersson, Jordevik, & Annukka, 2005).

Da kan det bli vanskelig å bestemme seg for hva politipatruljen som første offentlige instans skal gjøre med jenta som er tatt for naskeri (se punkt 4.1.1). Skal de utnytte krisens potensiale, og markere tydelig for jenta at adferden hennes var uakseptabel? Hva med utøvelsen av skjønn i tjenesten, og forståelsen for at enhver sunn oppvekst og utvikling vil medføre tabber og testing av grenser? Forskning viser at noen ungdommer i slike situasjoner kan kjenne seg stemplet (Ander, Andersson, Jordevik, & Annukka, 2005).

Det kan være problematisk at det er nettopp politiet som tidlig griper inn ovenfor unge lovovertridere som ikke har utviklet en klar problematferd, skriver Elisabeth Myhre Lie. Ungdommen kan oppfatte politiets oppmerksomhet som en bekreftelse på følelsen av at de er avvikere, og derfor gå lengre inn i rollen som avviker, med de forventinger det medfører (Myhre Lie, 2011).

Det kan altså være farlig å definere ungdom som et samfunnsproblem. Vi skal videre se på hvilke konsekvenser slik stempling og avviksmentalitet kan få.

4.3.2. Oppsøkeren som avviksprodusent

Ragnar Hauge ser på stempling og avvik som kriminologiske prosesser (Hauge, 2007). Han definerer begrepet stempling som øyeblikket man defineres som avviker av andre, og bruker ordet stigmatisering for å beskrive prosessen hvor man lar stempelet bli en del av selvbildet og til slutt definerer seg selv som avviker.

Å bli stemplet kan føre til at man blir påtvunget en endring i levesett, som for eksempel samlivsbrudd eller vansker med å få eller å beholde arbeid. I møtet med en slik endret realitet, vil det ofte fremstå som det enkleste for den stemplede å godta seg selv som avviker: stigmatiseringen inntreffer avviket forsterkes ytterligere.

Det er viktig å være klar over at politiets oppsøkende arbeid kan oppfattes som en stempling, både av de ungdommene man henvender seg til og utenforstående. Politimannen må være bevisst den symbolmakten som følger med politiuniformen i vårt samfunn og bruke den skånsomt når man driver relasjonsbygging.

5. Avslutning

5.1. Oppsummering

Oppgaven er inspirert av hospiteringsperioden ved Uteteamet i Drammen. Her ble jeg introdusert for den oppsøkende metoden i det forebyggende ungdomsarbeidet. Jeg ønsket å se på mulige virkninger av å overføre denne metoden til bruk i en politipatrulje. Jeg formulerte på bakgrunn av dette følgende problemstilling: Bør en politipatrulje bruke oppsøkende metode for å forebygge ungdomskriminalitet?

Jeg valgte metodeformen teoretisk oppgave for å belyse problemstillingen. Valget begrunnes i samtalene med fagfolk ved Uteteamet i Drammen og Gatepatruljen i Oslo – deres anbefalinger dannet grunnlaget for faglitteraturen som oppgaven baserer seg på.

Problemstillingen gjorde det nødvendig å se på teori knyttet til begrepene ungdomskriminalitet og oppsøkende metode. Derfor presenteres et lite innblikk i hvordan ungdomskriminalitet arter seg i Norge i dag, samt fenomenet unge gjengangere. Den oppsøkende metoden står sentralt i oppgaven, og denne delen av teorien er derfor viet ekstra plass.

Drøftingsdelen er tredelt: Første del beskriver mulige positive virkninger av oppsøkende virksomhet som å utnytte potensialet i krisen, å fange opp ungdom som faller ut av hjelpeapparatet og hvordan oppsøkende politivirksomhet kan styrke tilliten fra lokale ungdomsmiljø gjennom kvalitetsmøter. Del to av drøftingen ser på forskjellene i måten politi og sosialarbeidere implementerer oppsøkende arbeid, og hvorvidt sosialarbeiderne trenger tilskuddet av oppsøkende politifolk. Siste del av drøftingen er forbeholdt de uønskede konsekvensene oppsøkende arbeid kan medføre, og som kan få negative konsekvenser for forebyggende arbeidet.

5.2. Konklusjon

Utgangspunktet for denne oppgaven var ønsket om å lære med om oppsøkende metode, og om patruljerende politi med fordel kunne bruke metoden for å forebygge ungdomskriminalitet. Jeg har pratet og jobbet sammen med både politi og sosialarbeidere som bruker oppsøking som en sentral del av virksomheten. De har pekt meg mot faglitteratur om metoden så vel som rapporter om kriminalitetsbildet blant ungdom. I disse kildene har jeg funnet flere argumenter for hvorfor oppsøkende metode er et potent og allsidig verktøy i forbyggende ungdomsarbeid.

Politiet bruker dette verktøyet for å løse mange av de forebyggende oppgavene de er pålagt av staten. Det oppsøkende politiet jobber personorientert, og får kartlagt hva som rører seg i ungdomsmiljøet. Å identifisere de som faller utenfor – ungdommene i sviktsonen som står i fare for å bli unge gjengangere. Som vi har sett, kan bare en liten nedgang i unge gjengangere ha store reduserende utslag på den totale ungdomskriminaliteten.

Samtidig kan begrep sviktsoneproblematikk, utviklet problematferd og unge gjengangere være bærere for en deterministisk menneskesyn. Det vil være kritisk for enhver oppsøker, særlig den i politiuniform, å være bevisst sin definisjonsmakt og unngå å forsterke avvik.

Forebygging er et vidt felt, og tverrfaglig samarbeid er derfor essensielt. Det å ha både politi og sosialarbeidere som oppsøkere vil tilrettelegge for dette, og gi anledning til nødvendig avklaring av roller og mål.

Den kriminalitetsforebyggende verdien i å jobbe oppsøkende med ungdom kan altså være stor. Men det handler ikke om antallet møter, men om kvaliteten på møtene. Her kan erfaringene og metodikken fra oppsøkende metode være avgjørende – også for politistudenten i ny og stiv uniform som ikke finner de rette ordene.

Selvvalgt pensum

Ander, B., Andersson, M., Jordevik, K., & Annukka, L. (2005). *Möten i mellanrummet: socialt förebyggande arbete med ungdomar*. (B. Ehlin, Red.) 10465, Stockholm, Sverige: Gothia.

Andersson, B., Utne Berg, E. K., Klyve, A., Pedersen, H., Strømfors, G., Sørhaug, T., et al. (2006). *Ute - inne: Oppsøkende sosialt arbeid med ungdom* (1. utg.). (B. Erdal, Red.) Oslo, Norge: Gyldendal.

Bibliografi

Ander, B., Andersson, M., Jordevik, K., & Annukka, L. (2005). *Möten i mellanrummet: socialt förebyggande arbete med ungdomar*. (B. Ehlin, Red.) 10465, Stockholm, Sverige: Gothia.

Andersson, B., Utne Berg, E. K., Klyve, A., Pedersen, H., Strømfors, G., Sørhaug, T., et al. (2006). *Ute - inne: Oppsøkende sosialt arbeid med ungdom* (1. utg.). (B. Erdal, Red.) Oslo, Norge: Gyldendal.

Egge, M., Berg, M., & Johansen, N. B. (2010). *En god dag på jobben - evaluering av prosjektet "Trygghet og tillit"*. Oslo: Politihøgskolen.

Hauge, R. (2007). Stempling og stigmatisering. I L. Finstad, & C. Høigård (Red.), *Kriminologi* (4. utg., ss. 300-307). Oslo, Norge: Pax Forlag A/S.

Johannessen, A., Christoffersen, L., & Tufte, P. A. (2012). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (4.. utg.). Oslo: Abstrakt forlag.

Justis- og politidepartementet. (2009). *Gode krefter - kriminalitetsforebyggende handlingsplan*. Oslo: Justis- og politidepartementet.

Justis- og politidepartementet. (2005). *Sammen mot barne- og ungdomskriminalitet*. Oslo: Justis- og politidepartementet.

Justis- og politidepartementet. (2004-2005). *Stortingsmelding nr. 42*. Oslo: Justis- og politidepartementet.

Myhre Lie, E. (2011). Lokalorientert politiarbeid. I *I forkant: Kriminalitetsforebyggende politiarbeid* (ss. 182-234). Oslo, Norge: Gyldendal Akademisk.

Myhre Lie, E. (2011). Personorientert kriminalitetsforbygging. I *I forkant: Kriminalitetsforebyggende politiarbeid* (1. utg., ss. 60-120). Oslo, Norge: Gyldendal Akademisk.

Norges offentlige utredninger. (1980). *NOU 1980 nr. 37: Oppsøkende barne- og ungdomsarbeid*. Sosialdepartementet. Oslo: Universitetsforlaget.

Politihøgskolen. (2011). Emneplaner i Bachelorstudiet BIII, studieåret 2011/2012. Oslo, Norge: Politihøgskolen.

SaLTo (Sammen lager vi et trygt Oslo). (2012). *Trendrapport om barne- og ungdomskriminalitet*. Hentet April 2012 fra Oslo kommune:
<http://www.salto.oslo.kommune.no/>

SaLTo (Sammen lager vi et trygt Oslo). (2011). *Unge gjengangere 2010*. Hentet April 2012 fra Oslo kommune: <http://www.salto.oslo.kommune.no/>

Skjeggstad, P., & Huseby, T. (2005). *Ungdom i sviktsonen*. Hentet Januar 2012 fra Forebygging.no: <http://www.forebygging.no>